

Valtuustoaloite, koulujen seksuaalikasvatus ja -valistus tulee hoitaa opettajien toimesta

Kaupunginhallitus 03.12.2025 § 101

Kaupunginvaltuusto 12.11.2025 § 85.

Esittely:

Valtuutettu Sami Lehto jätti 12.11.2025 perussuomalaisten ja KD:n valtuustoryhmien valtuustoaloitteen koskien koulujen seksuaalikasvatus ja -valistuksen järjestämistä, joka kuuluu seuraavasti:

”Koulujen seksuaalikasvatus ja -valistus tulee hoitaa ammattiopettajien toimesta Paimiossa on opettajia, jotka ovat saaneet oppilaiden seksuaalikasvatukseen erityiskoulutuksen. Opetussuunnitelma ei vaadi opetusta sukupuoli- tai seksuaaliasioista minkään ulkopuolisen tahon toimesta.

Turvataksemme sen, että oppilaat saavat ammattitaitoista opetusta herkistä ja tärkeistä asioista, ehdotamme että seksuaalisuuteen, sukupuolikasvatukseen sekä sukupuolten moninaisuuteen liittyvä opetus hoidetaan koulujen varsinaisten opettajien toimesta. Tätä opetusta ei saa antaa Seta:n tai sen alajärjestön, Paimio priden, hoidettavaksi edes osittain.

Näin varmistamme myös lasten poliittisesta sekä ideologisesta painotuksesta vapaan opetuksen.

Seta ry:n jäsenjärjestö Paimio pride ry on käynyt Hanhijoen koululla opettamassa 11-12-vuotiaita lapsia opetussuunnitelman mukaisista asioista liittyen seksuaalikasvatukseen. Varsinkaan näin nuorten lasten päitä ei saa hämmentää esimerkiksi esittelemällä viittä, saati kahdeksaa eri sukupuolisuuntausta kuten Seta:n kouluvierailumateriaalissa kerrotaan.

Seta:n opetuksesta ei ole kerrottu lasten vanhemmille, asiaa ei ole käsitelty missään lautakunnassa, ja muutenkin asia on pidetty piilossa kaupungin puolelta. On selvää, että suuri osa lasten vanhemmista haluaa että seksuaalikasvatus hoidetaan opettajien, ei Seta:n alajärjestön toimesta. Annetaan Setan hoitaa osuutensa koulujemme ulkopuolella.”

Esittelijä:

vt. kaupunginjohtaja Turpela Nina-Mari

Päätösehdotus:

Kaupunginhallitus lähettää valtuustoaloitteen koulutuslautakunnalle valmisteltavaksi.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.

Tiivistelmä: Koulutuslautakunta antaa vastauksen valtuustoaloitteeseen, jossa pyritään rajaamaan koulun sekä opettajien oikeutta valita opetuksessa käytettäviä ulkopuolisia vierailijoita. Opettajat vastaavat aina oppituntiansa sisällöstä ja siitä, että opetus vastaa opetussuunnitelmaa. Valtuustoaloite liittyy yhden yksittäisen oppitunnin käytännön järjestelyihin, kun opetuksessa on käytetty koulun ulkopuolisia vierailijoita. Kyseisellä oppitunnilla on ollut läsnä kolme Paimion kaupungin palkkaamaa opettajaa.

Valmistelija/lisätietoja antaa:

rehtori Leena Mönkkönen, puh. 02 474 5824
johtava rehtori Ari Nuorikkala, puh. 02 474 5351
sivistysjohtaja Jyrki Lumiainen, puh. 02 474 5311

Perusopetuslain 2 § määrittää, että opetuksen tulee edistää sivistystä ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä oppilaiden edellytyksiä osallistua koulutukseen ja muutoin kehittää itseään elämänsä aikana.

Perusopetuslain 3 § velvoittaa opetuksessa noudattamaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita ja järjestämään opetus oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti sekä siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä.

Perusopetuslain 14 ja 15 § määrittävät siitä, että Opetushallitus määrittelee opetussuunnitelman perusteet, ja opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä opetusta varten opetussuunnitelma.

Opetussuunnitelman perusteet määrittelevät tavoitteet ja sisällöt, mutta se ei määrää menetelmiä opetuksen antamiseksi. Tämä antaa opettajille laajan pedagogisen harkintavallan opetuksen käytännön järjestämiseen eri oppitunneilla. Paimion kaupunki perusopetuksen järjestäjänä on hyväksynyt opetussuunnitelman, jota Paimion peruskouluissa noudatetaan.

Kaupungin hallintosäännössä määriteltyä toimivaltaa käyttäessään koulutuslautakunta ei opetussuunnitelmaa hyväksyessään määrittele yksityiskohtaisesti sitä, miten opetus kullakin oppitunnilla annetaan tai mitkä tahot ovat tai eivät ole hyväksyttäviä tahoja käytettäväksi vierailijoina oppitunneilla.

Perusopetuksen valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa, luvussa 4.2, kohdassa "Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo" todetaan:

"Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.”

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luvussa 4.1 todetaan:

”Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat kouluyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä sukupuoliroolit siirtyvät oppilaille. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.”

Perusopetuksen kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelman luvussa 4.3.2 todetaan:

”Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen oppilaan oppimista ja on osa oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä. Opetuksessa käytetään eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvia työtapoja. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota myös sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.”

Näistä näkökulmista on perusteltua, että peruskouluissa voidaan oppitunneilla hyödyntää myös ulkopuolisia puhujia sekä heidän oppimateriaaliaan, kunhan sisältö ja käytetyt materiaalit ovat oppilaiden ikätasolle sopivia. Vastuu jokaisesta yksittäisestä oppitunnista ja sen sisällön vastaamisesta opetussuunnitelmaan on aina opettajalla, vaikka oppitunneilla käytettäisiin vierailijoita.

Yhtenä keskeisenä lähtökohtana ja arvona perusopetuksessa voidaan pitää yhdenvertaisuutta sekä tasa-arvoa, joihin koulun tulee oppilaita kasvattaa ja opettaa. Tähän ajatteluun ei sovi se, että jotkut koulun ulkopuoliset tahot lähtisivät eri keinon, esim. poliittisten valtuustoaloitteiden kautta, määrittelemään miten opetusta pitää antaa sekä esittämään rajauksia siihen, ketkä saavat tai eivät saisi koulussa vierailla puhujina oppitunneilla, joista Paimion kaupungin opettajat vastaavat.

Valtuustoaloite liittyy Hanhijoen koulussa järjestettyyn yhteen oppituntiin 28. huhtikuuta 2025. Silloin koulun 5.-6. luokkien

opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen on pyydetty vieraileviksi puhujiksi Paimio Pride ry:n – ei Seta:n – kouluvierailijat, jotka ovat paimiolaisia yksityishenkilöitä. Vierailulla oppimateriaalina on käytetty Seta ry:n tuottamaa materiaalia, joka liittyy seksuaalisen suuntautumisen erilaisiin vaihtoehtoihin, sukupuoli-identiteetin kehittymiseen sekä yhteiskunnassa oleviin ahtaisiin ja monesti ulossulkeviin ja kiusaamista aiheuttaviin normeihin siitä, minkälaisia ihmisten tulisi olla sekä mikä on yleisesti hyväksyttyä, normaalia ja toivottua.

Kyseinen yhdistys kertoo verkkosivuillaan omiksi tavoitteikseen *"edistää sitä, että kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia riippumatta seksuaalisesta suuntautumisesta, sukupuoli-identiteetistä tai niiden ilmaisusta. Yhdistyksen tarkoituksena on lisätä tietoa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksista sekä tukea tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Yhdistys tukee sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen osallisuutta ja hyvinvointia, rikastaa kulttuuri-ilmapiiiriä sekä tarvittaessa auttaa ja tukee seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvia ihmisiä Paimiossa."*
(<https://www.paimiopride.fi>, luettu 14.1.2026)

Koulun edustajien pyytämän ja Paimio Pride ry:n edustajien toteuttaman kouluvierailun tavoitteita ei voi pitää ristiriitaisina perusopetuksen tavoitteiden ja opetussuunnitelman kanssa. Kyseisen kouluvierailun tukena on käytetty Seta ry:n 5.-6.-luokkalaisille suunnatun sateenkaarivierailun materiaalia, joka ei ole seksuaalikasvatusta eikä pidä sisällään tietoa seksin harrastamisesta. Vierailun ja materiaalin sisältö liittyy seksuaaliseen suuntautumiseen sekä sukupuolen ja perheiden moninaisuuteen liittyviin käsitteisiin. Tavoitteena on oppia tunnistamaan normeja, jotka vaikuttavat ns. sateenkaarinuorten elämään. Oppimateriaalin sisältö on oppilaiden ikätasolle sopivaa, ja lähtökohtana on todettu, että vierailijoiden taustayhdistys Paimio Pride toimii suvaitsevaisuuden ja tasa-arvoisuuden lisäämiseksi ja ylläpitämiseksi kaikille ihmisille, tarkoituksenaan auttaa kaikkia ihmisiä tuntemaan olonsa turvalliseksi Paimiossa ja muualla, muistuttamalla siitä että erilaisuus on tavallista.

Valtuustoaloitteen tavoitteena vaikuttaa olevan pyrkimys ohjeistaa perusopetuksen järjestämistä ja rajoittaa sitä, miten peruskoulun opetuksesta virkavastuussa olevat opettajat tekevät työtään sekä millaisia henkilöitä he valitsevat vieraileviksi puhujiksi oppitunneille. Perusteeksi esitetään, että "Näin varmistamme myös lasten poliittisesta sekä ideologisesta painotuksesta vapaan opetuksen."

Jos valtuustoaloitteen kaltaisilla vaatimuksilla lähdettäisiin rajaamaan perusopetuksen järjestämisen pedagogista vapautta, voitaisiin päinvastoin päätyä ulkopuolisten tahojen antamassa poliittisessa ohjauksessa rajaamaan pois sellaisia asioita ja näkökulmia, joita koulun ulkopuoliset tahot eivät ehkä haluaisi, että oppilaille opetettaisiin, vaikka opetussuunnitelma edellyttää ko. asioiden käsittelyä ja joihin opettajat katsovat olevan tarpeellista ottaa mukaan myös ulkopuolista näkökulmaa opetusta

rikastuttamaan. Kun vastuu oppitunnista on opettajilla aina silloinkin kun tunnilla käytetään vierailijoita, poliittisen ja ideologisen vapauden tavoittelusta muodostuisikin päinvastoin poliittinen ja ideologinen rajoite opetukselle, jos ulkopuolinen taho (= kaksi poliittista valtuustoryhmää) määrittäisi opettajan oppitunneille hyväksyttävät tai kielletyt kouluvierailijat.

Aloitteen tekijöillä on huoli siitä, että oppilaille ei saisi kutsua puhujiksi henkilöitä, joilla voi olla taustallaan jokin poliittinen ja/tai edunvalvonnallinen näkemys. Jos tätä ei sallittaisi lainkaan, rajattaisiin tällöin pois kouluista myös kaikista muistakin asioista ja oppiaineista esimerkiksi kansanedustajavierailut sekä muiden poliittisen taustan omaavien henkilöiden hyödyntäminen opetuksessa.

Aloitteen ehdotus siitä, että tietty asia pitäisi opettaa tietyn henkilöstön toimesta, kaventaa opetuksen sisällön moninaisuutta. Asiassa tulee muistaa lasten oikeus saada tietoa, joka on tunnustettu myös Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien yleissopimuksessa. Tuo sopimus laadittiin vuonna 1989, ja suurin osa maailman valtioista on tämän jälkeen ratifioinut sen. Sopimus on tullut Suomea sitovaksi vuonna 1991. Yleissopimuksen 13 artiklassa todetaan, että lapsella on oikeus ilmaista vapaasti mielipiteensä sekä hakea, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia. Tästäkin näkökulmasta olisi perin kummallista, että peruskouluopetuksessa olennaista olisi se, kuka saa opetusta antaa mistäkin asiasta, tai kenet tai minkä tahon koulu saisi pyytää vierailijaksi oppitunneille.

Peruskoulussa lähtökohtana tulee olla opettajien pedagoginen vapaus valita eri asioiden käsittelyyn tarkoituksenmukaiset työskentelytavat sekä halutessaan kutsua kouluun myös vierailijoita. Tätä suomalaisen koulutusjärjestelmän toimivaa rakennetta ei pidä lähteä muuttamaan sillä, että koulun ulkopuolelta lähdettäisiin sanelemaan ja rajaamaan sitä, miten opetusta pitää toteuttaa. Käsiteltävästä oppiaineesta ja asiasisällöstä riippumatta vastuu opetuksesta ja oppituntien sisällöstä on virkasuhteisella opettajalla, joka tekee työtään virkavastuulla ja opetussuunnitelman sisältöihin pohjautuen.

Valtuustoaloitteeseen liittyneen yhden oppitunnin toteutuksesta 28.4.2025 päävastuussa olleen luokanopettajan antamassa kirjallisessa selvityksessä (oheismateriaalina) on tarkempi kuvaus oppitunnin kulusta. Sen sekä kyseisellä oppitunnilla käytetyn oppimateriaalin perusteella ei ole nähtävissä, etteikö opetus olisi vastannut opetussuunnitelmaa ja ollut tarkoituksenmukaista.

Koulun toiminnasta vastaavan rehtorin mukaan ko. oppitunnin toteutustavasta ei ole informoitu huoltajia etukäteen, koska oppitunnin katsottiin olevan normaalia koulun toimintaa, ihmisoikeus- ja moninaisuuskasvatusta. Koulutuslautakunnan tehtäviin ei myöskään kuulu yksittäisten oppituntien tai kouluvierailijoiden etukäteishyväksyntä. Toisin kuin valtuustoaloitteessa väitetään,

asiaa ei ole ”muutenkin pidetty piilossa” kaupungin puolelta. Asiaa koskeviin tiedusteluihin on vastattu valtuustoaloitteen tekijälle henkilökohtaisesti sähköpostitse 12.5.2025, 13.5.2025, 14.5.2025 ja 1.9.2025. Kyseistä asiaa koskevaan 13.11.2025 julkaistuun keskustelunavaukseen sivistysjohtaja on antanut vastaukset julkisessa Facebook-ryhmässä. Lisäksi 5.9.2025 Kunnallislehdessä julkaistuun valtuustoaloitteen tekijän ”Seta kouluttaa lapsiamme” -otsikoituun mielipidekirjoitukseen on annettu kaupungin vastine, joka on em. lehdessä julkaistu 12.9.2025. Kyseinen vastine tässä vielä sellaisenaan vastaamassa uudelleen samoihin näkökulmiin, joita on nostettu esiin marraskuussa 2025 jätetyssä valtuustoaloitteessa:

Koulutetut opettajat opettavat, vierailijatkin tervetulleita

Sami Lehto Paimion perussuomalaiset ry:stä kirjoitti 5.9.2025 Kunnallislehden mielipidepalstalla siitä, miten Seta kouluttaa lapsiamme. Kriittinen kirjoitus ihmetteli, miksei ulkopuolisen tahon vierailusta peruskoulussa oltu tiedotettu koteihin, tai miksi asiaa ei ole käsitelty missään lautakunnassa.

Paimiossa koulutuslautakunta hyväksyy mm. perusopetuksen opetussuunnitelman. Se pohjautuu valtakunnallisiin perusteisiin, joista koulutuksen järjestäjät eivät voi poiketa. Valtakunnalliset OPS-perusteet sisältävät mm. kohdat ”Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus [...] lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta” sekä ”Peruskoulu aikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.”

Silloin kun peruskoulussa annettava opetus noudattaa sekä valtakunnallista että paikallista opetussuunnitelmaa, ja palkatun opettajan vastuulla olevaa opetusta täydentämään kutsutaan puhujiksi myös ulkopuolisia vieraita eri oppiaineissa, lautakunnan ei tarvitse asiaa käsitellä.

Peruskoulunsa toiminnasta vastaa perusopetuslain 37 § mukaisesti rehtori. Hänellä on yhdessä opettajiensa kanssa päätösvalta tehdä em. opetussuunnitelmassa mainittuja työtapoja ja opetusmateriaaleja koskevia valintoja. Koteihin ei erikseen välttämättä aina etukäteen tiedoteta siitä, jos koulussa käsitellään oppitunneilla opetussuunnitelman mukaisia asioita.

Paimion kaupunki ei ulkoista opettamisen vastuuta peruskoulun ulkopuolisille vierailijoille. Opettamisesta oppitunneilla ovat aina vastuussa palkatut ja koulutetut opettajat. He vastaavat siitä, että myös mahdolliset vierailijat käsittelevät asioita oppilaiden ikätason

ja opetussuunnitelman mukaisesti. Jälkikäteen olemme saaneet kuulla, että ulkopuolisen tahon kouluvierailun anti oli hyvin asiallista, ja tästä kiitos Paimio Priden edustajille.

Mielipidekirjoituksessa ei tuotu esiin, että annettu opetus olisi ollut ristiriidassa opetussuunnitelman kanssa. Mahdollisuuksien mukaan kaupunki käyttää omasta opetushenkilöstöstään löytyvää erityisosaamista seksuaali- ja sukupuolikasvatukseen sekä sukupuolen moninaisuuteen liittyvissä teemoissa. Itseisarvoisesti emme ulkoista opetusvastuuta millekään ulkopuoliselle taholle, ja resursseja on mielestämme riittävästi. Tämä ei silti poissulje sitä, etteikö eri oppiaineissa ja teemoissa voida jatkossakin joskus käyttää ulkopuolisten vierailijoiden asiantuntemusta opetuksen rikastajina, lisäämässä myös inhimillisen moninaisuuden arvostamista niin tässä kuin muissakin aiheissa.

*Jyrki Lumiainen, sivistysjohtaja
Ari Nuorikkala, johtava rehtori
Paimion kaupunki*

Hanhijoen koulun rehtori ja perusopetuksen johtava rehtori ovat kutsuttuina kokouksessa antamassa koulutuslautakunnalle lisäselvitystä kyseisestä Hanhijoen koulussa järjestetystä yhdestä oppitunnista sekä yleisemminkin koulujen toimintatavoista vierailevien puhujien valitsemisessa ja kutsumisessa eri oppiaineiden oppitunneille.

Esittelijä: Sivistysjohtaja Lumiainen Jyrki

Päätösehdotus:

Koulutuslautakunta päättää vastauksenaan valtuustoaloitteeseen todeta, että Suomessa perusopetus perustuu Opetushallituksen antamiin opetussuunnitelman perusteisiin ja niiden pohjalta paikallisesti päätettyyn opetussuunnitelmaan. Rehtori vastaa perusopetuslain 37 § mukaan koulun toiminnasta, ja yksittäisten oppituntien toteuttamisesta vastaavat virkasuhteiset opettajat. Opettajilla on pedagoginen vapaus valita työskentelytavat ja menetelmät kullekin oppitunnille ilman, että koulun ulkopuoliset tahot voivat lähteä määrittelemään sitä, keitä vierailijoita kouluun saadaan kutsua puhujiksi oppitunneille. Oppitunnin pitämisestä vastuussa olevat opettajat vastaavat siitä, että opetuksen sisältö noudattaa opetussuunnitelmaa.

Paimion hallintosäännön 24 § kohdan 3 mukaan koulutuslautakunta päättää perusopetuksen opetussuunnitelmasta. Koulutuslautakunta ei rajoita perusopetuksen järjestämisessä opettajien pedagogista vapautta valita tarkoituksenmukaiset työskentelytavat sekä tarvittaessa myös vierailevat puhujat eri oppitunneille, kunhan opetuksen sisältö vastaa opetussuunnitelman perusteita ja paikallista opetussuunnitelmaa. Perusopetus kuuluu hallintosäännön 24 § mukaan koulutuslautakunnan tehtäväalueeseen, joten missään muussa lautakunnassa ei siksi ole tarpeen käsitellä perusopetuksen järjestämistä.

Päätös: